

4.11.2025

**Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
Etelä-Savon hyvinvointialue
4.11.2025
HE 110/2025 vp / Asiantuntijalausunto**

Etelä-Savon hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunnon Hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi omaishoidon tuesta annetun lain 5 §:n ja perhehoitolain 12 §:n muuttamisesta.

Lausunto:

On kannatettavaa, että omaishoitajien ja perhehoitajien asemaan kiinnitetään huomiota ja niitä pyritään kehittämään valtakunnallisesti yhdenvertaisempaan suuntaan. Kannatettavaa olisi myös se, että kaikkiin omaishoidon palkkioluokkiin ja omaishoidon myöntämiskriteereihin sekä kustannusvertailuun tulisi valtakunnan tasolla yhteneväisyyttä.

Hyvinvointialueiden omaishoidon tuki ja siihen liittyvät palvelut ovat merkittävä osa palvelurakenteen keventämistä, tarpeen mukaista palveluiden monipuolistamista ja kustannusten kasvun hillitsemistä, etenkin alueilla, jossa väestö voimakkaasti ikääntyy.

Samalla on kuitenkin tärkeää huomioida, että pelkkä palkkiotason korotus ei yksin riitä turvaamaan omaishoitajien jaksamista tai mahdollisuuksia jatkaa hoivatehtävässä pitkällä aikavälillä. Suuri osa omaishoitajista on ikääntyneitä ja heidän tukensa tarve voi olla moninainen. Omaishoitajuuden jatkuvuuden turvaaminen edellyttää taloudellisen korvauksen lisäksi tarkastelua palvelukokonaisuudesta, kustannusvaikutuksista ja miten palvelut järjestetään sekä rahoitetaan hyvinvointialueella. Omaishoidon rahallisen tuen tai peittävyys tarkastelu ilman omaishoitoon liittyvien muiden palvelujen tarkastelua ei anna kokonaiskuvaa omaishoitajuudesta ja siihen liittyvistä kustannuksista. Olisi toivottavaa, että omaishoidon tuen ja peittävyys lisäksi enenemässä määrin katsottaisiin valtakunnan vertailussa omaishoitoon liittyviä palveluita ja kokonaiskustannuksia eri palvelutehtävissä sekä palvelukokonaisuus huomioitaisiin rahoituksessa.

Omaishoitajien asemaa arvioitaessa tulisi huomioida eri näkökulmat palkkioita korottaessa, jotta turvataan omaishoitajuuden jatkuvuutta ja toimeentuloa. Samanaikaisesti muut sosiaaliturvan heikennykset ovat saattaneet vähentää omaishoitajien käytettävissä olevia varoja tai tuloja,

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

esimerkkinä työttömyys ja työttömyyteen liittyvä työttömyyskorvaus. Työvoiman viranomainen katsoo mm. neljän kuukauden jälkeen omaishoitajan omatyöntekijäksi, jolloin työttömyyskorvaus pienenee tai voi jäädä kokonaan pois.

Tulevaisuudessa nähdään yhtenä vaihtoehtona, että rahallinen tuki tulisi yhdenvertaisesti esim. KELAN kautta ja hyvinvointialueet tuottaisivat tarvittavat sote-palvelut. Tämä selkeyttäisi omaishoidon toimintaa ja myös hyvinvointialueiden lakisääteistä tehtävää tuottaa tarvittavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.

Perhehoito

Perhehoito eri muotoineen nähdään merkittävänä palveluna asiakkaiden näkökulmasta ja se vaikuttaa hyvinvointialueiden palvelurakenteen keventämiseen ja sitä kautta hillitsee kustannuksia. Lisäksi perhehoidolla on merkittävä vaikutus siihen, että ympärivuorokautiset palveluasumisen ja mahdolliset laitoshoitopaikat riittävät niitä tarvitseville eikä olla liian raskaissa palveluissa liian aikaisin, kun tarjolla on tarvetta vastaavat kevyemmät palvelut.

Perhehoidon termistö vaatii tarkempaa täsmentämistä ja avaamista, mitä tarkoitetaan pitkäaikaisella sopimuksella? Perhehoitoa voidaan myöntää toistaiseksi voimassa olevana tai määräaikaisena. Määräaikainen sopimuskin voi olla pitkäaikainen esim. kolmen vuoden jälkihuoltana myönnettävä perhehoito. Kaikissa toistaiseksi voimassa olevissa toimeksiantosopimuksissa perhehoitaja sitoutuu tehtävänsä pitkäaikaisesti riippumatta perhehoidon muodosta.

Kiertävä perhehoito on tällä hetkellä voimakkaimmin kasvava ikäihmisten perhehoidon muoto, joka mahdollistaa mm. yhä useamman omaishoitajan vapaan. Näissä tapahtuu myös ennakoimattomia perhehoidon päättymiä. Kiertävät perhehoitajat ovat sitoutuneet pitkäaikaisesti tai toistaiseksi perhehoidettavaan.

Perhehoitajien oikeuksien, etujen, palkkioiden ja korvauksien kansalliselle uudelleenarvioinnille on tarvetta. Samanaikaisesti perhehoidossa asuville asiakkaille on tärkeää, että perhehoitajien tehtävässään tarvitsema osaaminen on riittävällä tasolla ja hyvinvointialueiden edustajat tukevat perhehoitotyötä. Perhehoitajat toteuttavat vaativaa kasvatus- ja hoivatehtävää, joten heillä tulee olla riittävä valmius ja osaaminen. Ennakkovalmennuksen ja täydennyskoulutuksen kriteeristöistä ja sisällöistä on tärkeää käydä monipuolista kansallista keskustelua, jotta perhehoidon laatua pystytään todentamaan ja ylläpitämään.

Etelä-Savon hyvinvointialueen näkemyksen mukaan tilanteessa, jossa perhehoito päättyy ennakoimattomasti perhehoitajasta riippumattomasta syystä, tämä voi lisätä päällekkäisten

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

kustannusten syntymistä hyvinvointialueelle kolmen kuukauden ajan. Näissä tilanteissa esimerkiksi lapsi tai ikääntynyt ihminen joudutaan sijoittamaan toiseen sijaishuoltopaikkaan tai muuhun sote-palvelupaikkaan, josta syntyvät heti päällekkäiset kustannukset. Kirjausta oikeudesta palkkioon tulisikin tarkentaa siten, ettei hyvinvointialue joudu maksamaan tyhjästä paikasta, mikäli paikalle olisi osoittaa uusi hoidettava. Lisäksi ennakoinnasta syystä päättyvän perhehoitosuhteen irtisanomisaika täytyy olla oikeasuhtainen, jotta perhehoitajuuden intressinä säilyy hoivatyön toteuttaminen ja perhehoitajuuteen ja hoidettaviin sitoutuminen säilyy työssä.

Perhehoitajien tuen tarpeisiin ei ensisijaisesti vastata ylimääräisellä rahallisella korvauksella, vaan tarkoituksenmukaisella ja riittävän vankalla ohjauksella, tuella ja palveluilla, jota erityisesti pitää hyvinvointialueilla kehittää. Näin voidaan ennakoida sitä, että sijoituksia ei tarvitse päättää perhehoitajasta riippumattomasta syystä.

Lakiesityksessä todetaan, että hyvinvointialue pyrkisi aktiivisemmin löytämään asiakkaan tilalle päättyneen toimeksiantosuhteen tilalle. Hyvinvointialuetta sitoo edelleen voimassa olevat periaatteet siitä, millä perusteilla asiakkaalle sopiva perhehoitopaikka valitaan. Lastensuojelun perhehoidossa lähtökohtana on aina lapsen etu ja uutta sijoitusta ei voida osoittaa sijaisperheelle, jolla ei ole mahdollisuuksia vastata sijoitettavana olevan lapsen tarpeisiin. Jokaisen sijoituksen taustalla on lastensuojelun sosiaalityön arviointiprosessi, jossa määritetään lapsen tarpeisiin sopiva sijaishuoltopaikka

Myös vammaisten henkilöiden ja ikäihmisten perhehoitosuhteiden kohdalla sopiva perhehoitopaikka määritellään asiakkaan edun, läheisten toiveen ja tarpeiden mukaisesti. Perhehoitajat toimivat toimeksiantosopimussuhteessa, jolloin heillä on myös mahdollisuus kieltäytyä uudesta toimeksiantosopimussuhteesta vedoten asiakkaiden tarpeisiin. Jos hyvinvointialueelta ehdotetaan perheeseen uutta toimeksiantoa, eikä perhehoitaja suostu siihen, ylimääräistä korvausta ei voi velvoittaa hyvinvointialueen maksettavaksi. On tarkennettava, milloin hyvinvointialue joutuu maksamana ylimääräisen kuukauden ja mitkä ovat ne perustelut, joita perhehoitaja voi esittää. Lakiin tulisi määritellä ennakoinnaton perhehoidon päättyminen tarkemmin.

Valtion tulisi kattaa lainsäädäntömuutoksista johtuvat kokonaiskustannusten kasvut täysimääräisesti ja huomioida hyvinvointialueiden erilaiset tilanteet niin omaishoidon kuin perhehoidon osalta.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihe 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Etelä-Savon hyvinvointialue

4.11.2025

Niina Kaukonen

Ikääntyneiden palvelujen toimialajohtaja

Valmistelussa mukana sosiaalipalvelujen ja ikääntyneiden palvelujen asiantuntijat.

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti asianhallintajärjestelmässä. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa Etelä-Savon hyvinvointialueen kirjaamosta.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi